

تأثیر سوادآموزی بر بهبود فضای کسب و کار اقتصادی سوادآموزان در استان کهگیلویه و بویر احمد در سال تحصیلی ۱۳۹۷-۹۸

بهرام موحد زاده^۱، سید حشمت الله مرتضوی^۲، علی اکبر دهقان^۳، محمدامین جعفری^۴

^۱ عضو هیات علمی دانشگاه پیام نور مدرس آموزش و پرورش استان کهگیلویه و بویر احمد.

^۲ عضو هیات علمی دانشگاه فرهنگیان و مدرس آموزش و پرورش استان کهگیلویه و بویر احمد.

^۳ مدرس آموزش و پرورش استان کهگیلویه و بویر احمد (مرکز تحقیقات اداره کل آموزش و پرورش استان ک.ب.)

^۴ مدرس آموزش و پرورش استان کهگیلویه و بویر احمد (مرکز تحقیقات اداره کل آموزش و پرورش استان ک.ب.)

نام نویسنده مسئول:

بهرام موحد زاده

چکیده

یکی از اساسی ترین چالش های چشم انداز اقتصاد ایران پدیده جهانی شدن است که در راستای آن برخورداری از صنعت رقابت پذیر برای اقتصاد اجتناب ناپذیر است. به نظر می رسد از اقدامات مهم و اساسی کشور در دستیابی به اهداف سند چشم انداز، بهبود فضای کسب و کار و رقابتی نمودن آن در کشور است. از طرف دیگر وجود نرخ بالای بیکاری در کشور و رهایی از آن، مستلزم تقویت طرف عرضه اقتصاد است؛ که با توجه به قوانین و مقررات دست و پا گیر، سختی اجازه و ایجاد کسب و کار در ایران، سرمایه و تسهیلات حمایت از تولید، در فعالیتهای غیر تولیدی مورد استفاده قرار گرفته و سبب رشد تقاضا و افزایش سطح عمومی قیمتها شده است. اهمیت سرمایه در کشورهای در حال توسعه بیش از کشورهای توسعه یافته است زیرا کشورهای در حال توسعه به منظور بهبود فضای کسب و کار و ایجاد اشتغال که محرک رشد اقتصادی است، دچار کمبود سرمایه هستند. لذا هدف پژوهش حاضر بررسی تأثیر سوادآموزی بر بهبود فضای کسب و کار اقتصادی سوادآموزان می باشد. روش این پژوهش به صورت توصیفی پیمایشی و کیفی مورد بررسی قرار می گیرد. نتایج آن نشان داده که تعامل خلاق- آموزشی در کلاس درس، با ابعادی از تفکر خلاق سوادآموزان رابطه ی معنادار دارد و این نتیجه در ارتباط است با آن چه در شکل گیری چارچوب نظری این تحقیق مؤثر واقع شد؛ یعنی استفاده از نظریه ی تعامل خلاق به نحوی است که ریتزر بیان می کند. او معتقد است ظرفیت تفکر انسان به وسیله ی تعامل خلاق صورت می گیرد؛ انسان ها طی تعامل خلاق، معانی و نمادها را یاد می گیرند و به وسیله ی این نمادها و معانی، ظرفیت تفکرشان را به کار می اندازند. او هم چنین بیان می کند که معانی و نمادها به انسان ها اجازه می دهند تا تعامل خلاق انسانی شان را انجام دهند و انسان ها می توانند معانی ای را که در تعامل به کار می برند، بر پایه ی تفسیرشان از موقعیت، تغییر دهند و از این روست که الگوهای متفاوت تعامل خلاق، گروهها و جوامع مختلف را می سازند.

واژگان کلیدی: سوادآموزی - بهبود فضای کسب و کار - اقتصاد - سوادآموزان.

مقدمه

فضای کسب و کار از جمله شاخص های تعیین کننده وضعیت اقتصادی هر کشور است که با استناد به آن می توان به بررسی و تجزیه و تحلیل شرایط اقتصادی هر کشور پرداخت. محیط و فضای کسب و کار در کشورها هرچه شفاف تر و رقابتی تر باشد منجر به افزایش سلامت اقتصادی کشورها و اتخاذ سیاستهای مطلوب شده و روند بهبودی شاخص های اقتصادی را در پی خواهد داشت. آنچه مسلم است اصلاح فضای کسب و کار و بهبود شاخص های مزبور در عرصه جهانی نه تنها گامی مثبت و اساسی در جهت تقویت جنبه مشارکت بخش خصوصی در عرصه اقتصاد و ارتقا سطح اشتغال و تولید در کشور محسوب می شود بلکه به طور قطع از منظر سرمایه گذاران خارجی از جمله مهمترین نماگرها برای ورود به کشورمان می باشد، لذا با توجه به اهمیت فضای کسب و کار بایستی در جهت ارتقا دانش فعالان این فضا و به کارگیری ایده های خلاق ایشان جهت جذابیت بخشیدن به این فضا بهره گرفت. در عصر حاضر و آینده، برای موفقیت شغلی و تحصیلی مهارت های دیگری هم لازم است که شاید هیچ جای سیستم آموزشی کشورمان پیش بینی نشده است. ما به دنبال این هستیم که نوجوانان و جوانان بتوانند چشم انداز ۳۰ الی ۴۰ سالگی خودشان را مکتوب کنند، بسیاری از جوامع به لحاظ سطح پایین آگاهی و مهارت، با مشکلاتی مانند سطح پایین درآمد روبرو هستند (مطیعی لنگرودی، ۱۳۸۲). بنابراین در این فصل جهت دست یافتن به چهارچوبی روشن در زمینه نحوه انجام کار، مساله اساسی تحقیق، اهمیت آن و اهداف و فرضیات مدنظر و نیز شیوه انجام تحقیق به بررسی کلیاتی در این موارد پرداخته شده است.

بیان مسأله

اساساً یکی از بنیانهای توسعه یافتگی و تعالی جوامع، توجه به امر آموزش نیروی انسانی است. به عبارتی با افزایش آگاهی و سواد در بین افراد یک جامعه زمینه رشد فقر، بیکاری و سایر آسیب های اجتماعی کمتر می شود. با تحول در قوای درونی، بینش و سطح آگاهی انسان، پیشرفت و توسعه حاصل می شود. به عبارتی هرچا بی سوادی هست فقر هم هست، و هرچه بی سوادی بیشتر باشد فقر نیز بیشتر است. لذا رشد مبارزه با بیسوادی از حیاتی ترین اقدامات سیاستمداران و برنامه ریزان اجتماعی است (عزیزی زاویه، ۱۳۹۳) (سطح سواد و (هاریس، ۲۰۱۰). از طرفی بالا بردن سطح سواد عمومی و تقویت آموزش تخصصی در حوزه های فنی و حرفه ای باعث رشد زمینه های کارآفرینی و مانع مهاجرت بی رویه به شهر میشود و از مشکلاتی که در حاشیه نشینی شهری نیز ممکن است بروز کند جلوگیری میکند. سواد آموزی نیز باید مانند هر طرح دیگری از جنبه های سیاسی، اقتصادی اجتماعی و محیطی برخوردار باشد. سواد آموزی باعث بالا بردن آگاهی افراد، مشارکت سیاسی مردم شده و ایجاد روحیه جمعی و وحدت و انسجام ملی می شود (پورمضان و همکاران، ۱۳۹۳). بنابراین امروزه نیاز به خلاقیت و کارآفرینی به ویژه در سطح کودکان و پایه، نه به عنوان یک تفریح بلکه به عنوان یک مبحث اصلی جهت دهی تفراتان به شدت احساس می شود و سیستم آموزشی کشور میخواهد به رسالت اصلی خویش یعنی: یاددهی تفکر خلاق، یافتن هزاران راه نرفته برای حل مسائل، آموزش جور دیگر اندیشیدن، بازگشته و با رویکردی خلاقانه افرادی را تربیت نماید تا به جای اینکه مصرف کننده علک گذشتگان باشند، خود خالق علم باشند. از آنجا که سوادآموزان ما را افرادی از جامعه تشکیل می دهند که به هر دلیلی از تحصیل عمومی باز مانده و در دوره ای متفاوت و بر حسب احساس نیاز قدم در راه تحصیل میگذارند، هرچقدر که بتوان از این شیوه نوین آموزشی (مدارس کسب و کار) در مسیر آموزش ایشان بهره گرفت، میتوان امیدوار بود که بازدهی تحصیلی و اجتماعی این افراد نیز ارتقا پیدا کرده و از دوره های سوادآموزی استقبال بیشتری کنند. سرمایه های بالقوه انسانی و نیروهای کار آینده کشور، دانش آموزان و سوادآموزان امروز هستند. افراد خلاق، نوآور و مبتکر به عنوان کارآفرین به شکل پررنگ و غیرقابل باوری، منشاء تحولاتی بزرگ در زمینه های صنعتی، تولیدی و خدماتی شده و از آن ها به عنوان قهرمانان ملی یاد می شود (قلی پور، ۲۰۱۳). با این حال به دلیل نسبت پایین با سواد در استان نسبت به کشور و نقش افزایش سواد در افزایش و بهبود کسب و کار و بهبود زندگی افراد و جوامع و عدم بهره برداری کافی از ظرفیت های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی محدوده مورد مطالعه، مساله اساسی پرداختن به نقش سواد در بهبود کسب و کار شرایط منطقه و تفهیم این امر به مردم می باشد تا بتوان از قبال آن زندگی مردم را در ابعاد مختلف بهبود بخشید و اینکه آیا واقعاً سواد می تواند به بهبود شرایط کسب و کار کمک نماید.

اهمیت و ضرورت پژوهش

"تئودر شولتز" که از مهم ترین اقتصاد دانان معاصر است و به پدر نظریه سرمایه انسانی معروف است نیز بر اهمیت و ضرورت توجه به سرمایه انسانی در تحلیل های اقتصادی تأکید فراوان دارد. بنابر عقیده شولتز توانایی های اکتسابی انسان ها مهم ترین منبع رشد بهره

وری و توسعه اقتصادی سال های اخیر به حساب می آید و آموزش و پرورش به عنوان مهم ترین سرمایه گذاری در انسان دارای موثرترین نقش در رشد توسعه جوامع می باشد. جهان امروز دریافته است که آموزش افراد نوعی سرمایه گذاری ملی است و هرکشوری که در این راه تلاش بیشتری نماید، بدون شک از رشد و توسعه ی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بیشتری در آینده برخوردار خواهد شد. سرمایه انسانی که در نتیجه ی آموزش حاصل می شود از مهم ترین عوامل رشد و توسعه اقتصادی به شمار می آید (سنایی فرد، ۱۳۹۵). از آنجا که اکثر تمرکز کاربردی در حیطه مدارس کسب و کار بر روی مقاطع تحصیلات تکمیلی بوده و در حیطه آموزش عمومی در مقاطع پایین تر به این موضوع پرداخته نشده است، بایستی اندکی ریشه ای تر و بنیادین به این مساله پرداخت و از آنجا که در سنین ۱۰ تا ۱۵ سالگی، یک فرد از پتانسیل های بالاتری به لحاظ فکری برخوردار می باشد و در این سنین اکثر نوجوانان ما دارای اندیشه های ناب و خلاق می باشند که در صورت جهت دهی می تواند مثمر ثمر واقع شوند، نیاز به تحقیقات در این حوزه امری ضروری می باشد.

سوادآموزان هدف اصلی: بررسی اثربخشی سوادآموزی در بهبود و جهت ایجاد زمینه خلاقیت و نوآوری و بهبود فضای کسب و کار.

روش پژوهش. حاضر به تحقیق حاضر با توجه به اهدافی که دنبال می نماید جزء تحقیقات اکتشافی بوده و از نظر فرایند انجام کار توصیفی و پیمایشی می باشد. صورت توصیفی و به صورت میدانی انجام خواهد شد.

پیشینه تحقیقات انجام شده در داخل کشور

طیبی و همکاران (۲۰۱۵) در باره نقش محیط کسب و کار و سایر عوامل اقتصادی مانند آموزش عالی، نرخ رشد سرمایه و نوسان نرخ ارز در رشد بخشهای اقتصادی ایران را در دوره پس از لغو تحریمهای اقتصادی و بر اساس سه سناریوی شاخصهای بهبود کسب و کار بررسی کردند. نتایج برآوردها با استفاده از روش داده های تابلویی پویا (GMM) طی دوره ۲۰۱۴-۲۰۰۴ حاکی از آن است که بهبود محیط کسب و کار و رشد سرمایه های داخلی و خارجی و ثبات بازار ارز بر رشد بخشهای اقتصاد تأثیر مثبت و معنادار دارد.

امیری (۱۳۹۲) در پایان نامه خود با عنوان نقش آموزش های غیر رسمی سازمان فنی و حرفه ای بر توانمندسازی زنان روستایی مطالعه موردی شهرستان بینالود با روش توصیفی- تحلیلی به این نتیجه رسیده است که این آموزش ها از نظر اقتصادی نتوانسته درآمدی برای زنان در برداشته باشد و در افزایش سطح رفاه خانواده موثر باشد اما از نظر اجتماعی و روانی موجب افزایش توانمندی آنان شده است. شهبازی و حسینی (۱۳۹۱) در مقاله ای تحت عنوان «تأثیر سطوح مختلف آموزشی بر رشد اقتصادی در کشور ایران» با روش رگرسیون برداری و مدل تصحیح خطا و با بکارگیری داده های فصلی دوره های زمانی ۱۳۷۵-۱۳۸۶ به این نتیجه دست یافتند که در بلندمدت سطوح تحصیلی عالی، راهنمایی و ابتدایی به ترتیب بیشترین تأثیر را بر رشد تولید ناخالص داخلی کشور داشته اند.

باقری و شهبازی (۱۳۸۲) در بررسی پیمایشی و به دو روش اسنادی و میدانی، پیرامون عوامل تعیین کننده نیازهای آموزشی جوانان روستایی برای بهره برداری پایدار از مزارع برنج (مطالعه موردی: شهرستان آمل - مازندران) به این نتیجه دست یافتند که جوانان روستایی در زمینه های مورد بررسی مهارتهای اندکی داشته اند به نحوی که برای مراحل کاشت، داشت و برداشت برنج به ترتیب ۵/۰۱، ۱/۶۱، ۵/۷۹ درصد و برای بهبود روشهای بهره برداری، سرویس و نگهداری ماشین آلات و کشت شبدر برسم ۳/۷۵، ۷/۷۳، ۱/۶۰ درصد از پاسخگویان به آموزش نیاز داشته اند

مشیری و همکاران (۱۳۸۸) از طریق دو روش اسنادی و میدانی به بررسی نقش سواد و نیروی کار زنان در درآمد خانوار روستایی مطالعه موردی: زنان روستایی دیواندره استان کردستان، پرداختند که نتایج بیانگر این امر بود که بین میزان نیروی کار زنان روستایی در واحد بهره برداری و سهم آنان در درآمد خانوار رابطه مستقیمی وجود دارد.

پیشینه تحقیقات انجام شده در خارج کشور

- باومن و اندرسن (۲۰۱۳) رابطه درآمد سرانه و نرخ بی سوادی را نشان می دهند. آن ها در تحقیق خود به این نتیجه رسیدند که سواد از راه های گوناگون به رشد و توسعه ی اقتصادی کمک می کند. افزایش میزان تولید نوسودان، تسریع در انتقال معلومات عمومی به افراد، برانگیختن تقاضا برای کارآموزی حرفه ای و فنی، افزایش تحرک در زمینه کار و اشتغال تقویت انگیزه های اقتصادی، از مهم ترین این راه ها به شمار می آیند. آنها نقشه جهانی فقر و بی سوادی را برهم منطبق می داند. (همایون پور: ۴۹).

- پوچنر (۲۰۱۳)، با مطالعه ای که در زمینه سوادآموزی زنان روستایی انجام داد به این نتیجه رسید که مهیا کردن مهارتهای سوادآموزی به تنهایی تضمین کننده بروز پیامد های مثبت برای زنان نخواهد بود. انجام این تمهیدات آموزشی باید در کنار انجام تغییرات

اجتماعی باشد و یا اینکه مطالعات آموزشی با فضای حاکم بر زندگی آنها عجین شود. در غیر این صورت زنان با سواد به مرور تحت تاثیر فرهنگ مردانه سیاسی - اجتماعی قرار خواهند گرفت. (ارجندنیو و همکاران: ۱۳۸۹).

از نظر کیم (Kim ۲۰۱۰)، یکی از عوامل موفقیت کشور کره جنوبی انتخاب درست سیاست آموزشی متناسب با سطح صنعتی شدن بوده است. پس در قالب چنین سیاستهایی بوده که آموزشهای پایه ای و کلاسیک خیلی زود و با سرعتی بالا جهانی شده و توانسته است نیروی کار ماهر و با کیفیت را برای کسب و کار تامین کند. (Chaharband & Momeni, 2011)

مبانی نظری

تعاریف و مفاهیم سوادآموزی

«فرد با سواد کسی است که بتواند یک جمله ساده و کوتاه درباره زندگی روزمره خود را بفهد و آن را بنویسد و بخواند... فردی که بتواند در تمام فعالیتهایی که لازمه آنها سواد است شرکت نموده و عملکرد مؤثری برای گروه و جامعه خود داشته باشد، باسواد کاربردی است.»

در تعریف دیگر این سازمان با سواد تابعی را چنین تعریف کرده است:

«باسواد شخصی است که پس از کسب مهارت‌ها و معلومات اساسی، بتواند در کلیه فعالیتهای اجتماعی که مستلزم داشتن سواد است به نحو مؤثری شرکت جوید و با استفاده از توانایی های خواندن نوشتن و حساب کردن بتواند برای رشد خود و توسعه جامعه‌اش گام بردارد» (بدری گرگری، ۱۳۸۸).

دیدگاه سنتی: در این دیدگاه به اثرات اقتصادی، اجتماعی و سیاسی «سواد» کمتر توجه میشود؛ و بیشتر از آن بعنوان مهارتی یاد میگردد که دارنده اش قادر به خواندن، نوشتن و حساب کردن، به شکلی ساده و ابتدایی میباشد. باسواد فردی است که میتواند به زبان فارسی یا هر زبان دیگر متن ساده ای را بخواند و بنویسد، خواه مدرک رسمی داشته باشد یا نداشته باشد (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۰).

معانی امروزی سواد و سوادآموزی

امروزه در عصری زندگی می کنیم که عصر اطلاعات، اینترنت، ماهواره ها و تمدن مجازی نامیده می شود. امروز دیگر افرادی که تنها از سواد سنتی (خواندن، نوشتن و حساب) برخوردارند باسواد به شمار نمی آیند، بلکه کسانی باسوادند که از نظر شناخت و کاربرد رایانه، اینترنت و دیگر فناوری های نوین ارتباطی و اطلاعاتی توانمند باشند. امروز، سواد رسانه ای بیش از هر زمان دیگری اهمیت یافته است و اهمیت سواد رسانه ای آنقدر است که یونسکو در اقدامات خود برای سبک سوادآموزی تنها به روش های سنتی سوادآموزی اکتفا نکرده است و از ضرورت توجه به سواد دیجیتال، سواد کامپیوتری، سواد اطلاعاتی سخن به میان آورده است (کوثری، ۱۳۹۳).

از آنجا که دنیای امروز به سرعت در حال تغییر و تحول و پیشرفت است مفهوم سواد نیز دائما در حال تغییر و پویایی است همگام با پیشرفت گسترده و پرشتاب دانش و فناوری، مفهوم، کیفیت، گستردگی و استانداردهای سواد نیز در حال تغییر و تحول است. طبیعی است که با اختراع یک وسیله نحوه استفاده آن نیز نیاز به یادگیری دارد. در حقیقت برای استفاده از هر وسیله سواد یا روش استفاده از آن هم لازم است. جدیدترین تعریفی که از سواد و از طرف یونسکو ارائه شده است برادعای مذکور صحنه می گذارد: «به کسی با سواد گفته می شود که طرز استفاده از دستاوردهای جدید بشری را بداند.» (محمدی، ۱۳۹۱)

در حال حاضر ما با چند سواد مواجه هستیم. طی چندسال اخیر پژوهشگران سی و چهار نوع سواد را شناخته اند که از آن جمله است: سواد فرهنگی، سواد اقتصادی، سواد رسانه ای، سواد علمی و ... بنابر این متوجه خواهیم شد که انسان امروزی به عنوان یک انسان با سواد مسئولیت بزرگی دارد و برای اینکه با سواد شناخته شود ناچار به یادگرفتن چندگونه سواد است که در زیر آمده است:

سواد فرهنگی: در سال ۱۹۸۲ پژوهشگری به نام هیرش سواد فرهنگی را برای آمریکایی ها ابداع نمود او در کتابش سواد فرهنگی را با یک جمله تعریف نمود: «هرآنچه یک آمریکایی باید بداند. مجموعه ای از دانش، اطلاعات و توانمندی ها که باید یک فرد برای رشد و بقا در عصر حاضر بداند» (میرزاامینی، ۱۳۹۴).

سواد رسانه ای: مجموعه ای از رویکرها می باشد که مخاطبان به طور فعالانه برای مواجهه ی گزینشی با رسانه ها و تحلیل و ارزیابی نقادانه محتوای رسانه ای برمی گزینند تا معنای پیامی را که با آن ها مواجهه می شوند را تفسیر نمایند (بدیعی، ۱۳۸۵)

سواد علمی: عبارت است از دانش و درک مفاهیم و فرایندهای مورد نیاز برای تصمیم گیری در امور شخصی و مشارکت در امور مختلف. قابلیت پرسشگری، ژوهش و یافتن پاسخ برای پرسش های برخاسته از کنجکاوی در خصوص زندگی را سواد علمی گویند. در این نوع سواد مقولاتی چون تفکر علمی، دانش پایه و عمومی، کنجکاوی و پرسشگری، تفکر انتقادی، خلاقیت، آینده نگری و برنامه ریزی و ... مورد توجه هستند (صاحب زاده، ۱۳۸۷).

اهمیت سوادآموزی از دیدگاه امام خمینی(ره) و مقام معظم رهبری

امام خمینی(ره) آن پیشوای علم و حکمت نیز با اقتدا به سیره نبوی و سنت علوی و با توجه به قدرت سترگ سلاح دانش در جامعه اسلامی، در هفتم دی ۱۳۵۸ با فرمان تأسیس نهضت سوادآموزی، امت مسلمان ایران را متوجه این عزم ملی و فرهنگی کرد و فرمود: «تعلیم و تعلم، عبادتی است که خداوند تبارک و تعالی ما را بر آن دعوت فرموده است.» (صحیفه امام، ج ۴۴۷)

سواد و توسعه

حال که روز به روز به سوی جهانی تر شدن پیش می رویم، انسان در آستانه ی قرن بیست و یکم با شتاب تکنولوژی آن چنان می رود که از خود نیز می ماند. بیسوادی و فقر آگاهی، انزوای جهانی در پی می آورد و انزوا یعنی پیمودن مسیر نابودی و نیستی که اگر ندانیم و بر آن نتازیم، آنان که می دانند می آیند و بر ما می تازند و باقی داستان را رقم می زنند. برای رسیدن به آگاهی و سواد، امروزه دیگر بینش و ضرورت آموزش و پرورش در بسیاری از کشورها کاملاً شناخته شده و تلاش آن‌ها در جهت بهبود این رکن اساسی و انسان ساز جوامع است و مستلزم رسیدن به این باور است که امروز دانایی، و توانایی است (آموزش و پرورش در جهان، ۱۳۸۶).

فضای کسب و کار

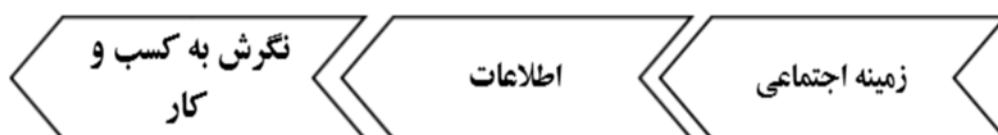
برای سیاست دارانی که به فکر بهبود شرایط محیطی به منظور توسعه اقتصاد هستند، بهترین نقطه شروع می تواند فهم رابطه بین شرایط محیطی مطلوب و توسعه اقتصادی باشد (بانک جهانی، ۲۰۱۱). پیش نیاز این امر داشتن فهم درست از شرایط محیطی است که کسب و کارها در قالب آن انجام می شوند. هم چنین طی سال های اخیر در حالی که سیاست های پولی و مالی یا همان اقتصاد دستوری اعتبار خود را زیر سوال برده است، تحقیقات بسیاری نیز موید تاثیرات مثبت پرداختن به بهبود فضای کسب و کار بوده اند، تا آنجا که بسیاری از اقتصاددانان بر این موضوع متفق القول شده اند که تا زمانی که فضای کسب و کار به درستی شناخته نشده و در پی آن اصلاح نشود، فشار اجتماعی-سیاسی برای ایجاد اشتغال منجر به اعمال سیاست های پولی و مالی انبساطی خواهد شد که می تواند آثار تورمی گریز ناپذیری داشته باشد (احمدی، ۱۳۸۹).

تعریف فضای کسب و کار

منظور از فضای کسب و کار، عوامل موثر بر عملکرد واحدهای اقتصادی مانند کیفیت دستگاههای حاکمیت، ثبات قوانین و مقررات، کیفیت زیرساخت ها و ... است که تغییر دادن آنها فراتر از اختیارات و قدرت مدیران بنگاههای اقتصادی است. اگر «کسب و کار» هر نوع فعالیت تکرار شونده اقتصادی از قبیل تولید، خرید و فروش کالا و خدمات به قصد کسب منافع اقتصادی بیان شود، انواع مختلف کسب و کار عبارت خواهند بود از:

(۱) کسب و کار خانگی (۲) کسب و کار خانوادگی (۳) کسب و کار روستایی (۴) کسب و کار اینترنتی (۵) کسب و کار کوچک و متوسط (۶) کسب و کارهای بزرگ (اتاق بازرگانی و صنایع و معادن تهران، ۱۳۸۹)

از آنجا که ارائه تعریفی جامع در حوزه علوم انسانی به دلیل گستردگی و غیرقابل پیش بینی بودن ذاتی آن‌ها همواره سخت و دشوار بوده است، دستیابی به یک تعریف مورد توافق در مورد فضای کسب و کار نیز از این قاعده مستثنی نبوده و با اینکه مفهوم مذکور یکی از مفاهیم اساسی و تعمیم یافته در زندگی بشری است، هنوز مفهوم آن به درستی قابل تعریف نیست. با این حال در ادامه برخی از تعاریفی که توافق بیشتری در مورد آن‌ها وجود دارد، آورده شده است.

نمودار ۱- فرایند دیدگاه اقتضایی نگرش به کسب و کار (منبع: ففر و سالانیک، ۱۹۷۸)

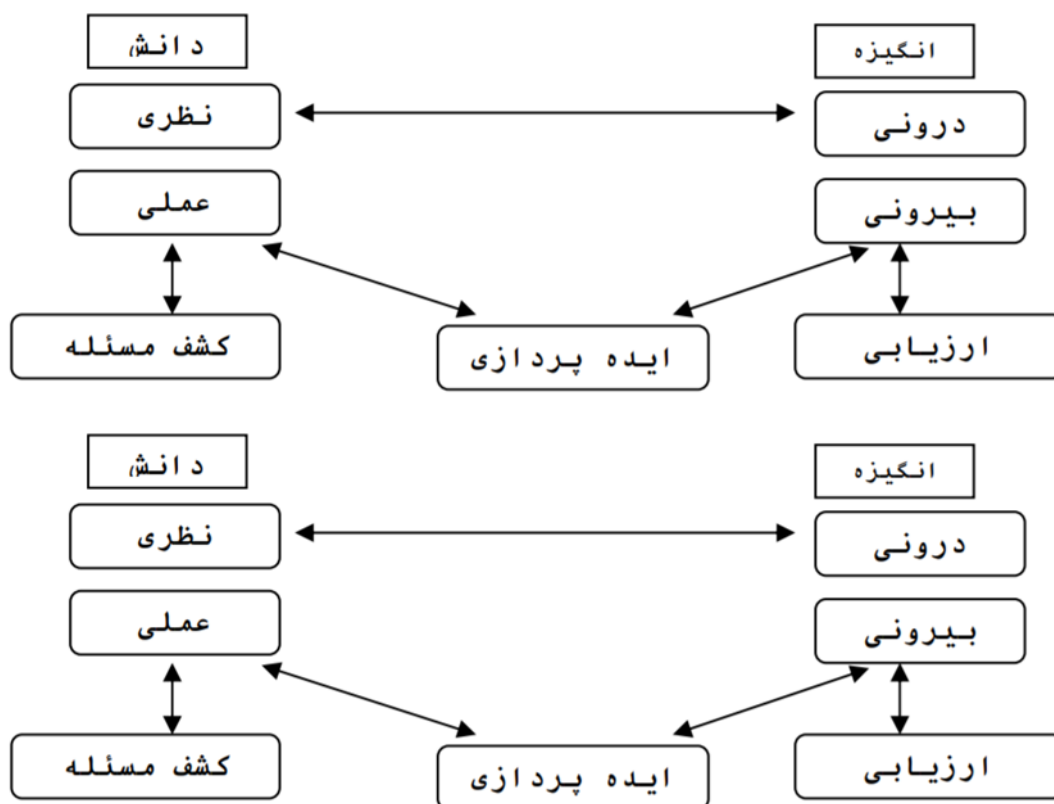
بر اساس این مدل، ویژگیهای نظام اجتماعی و فرهنگی جامعه، اطلاعاتی را برای افراد جامعه فراهم میکند که بر اساس آن نگرشهای افراد به کسب و کار شکل میگیرد (ففر و سالانیک، ۱۹۷۸). در مجموع میتوان گفت که نگرش به کسب و کار، به معنای آمادگی روحی و روانی برای راه اندازی کسب و کار است که میتواند مثبت، منفی، یا خنثی باشد (عسگریپور و همکاران، ۱۳۹۶).

• **نگرش مثبت به کسب و کار:** نگرشی است که در آن فرد با عشق و علاقه به کار مینگردد و کسب و کار را عامل موفقیت فردی یا اجتماعی میدانند و از انجام کار، احساس رضایت و شادمانی دارد (احمدپور داریانی، ۱۳۸۱).

• **نگرش منفی به کسب و کار:** وقتی به هر دلیل، فردی به انجام کاری تمایل نداشته باشد و به دنبال فرصتی بگردد تا از انجام دادن آن شانه خالی کند، دارای نگرش منفی نسبت به آن کار است. ممکن است دلایلی مانند دم را غنیمت شمردن، مصرفگرایی و تظاهر، ناعادلانه ارزیابی کردن شرایط کار و غیره، دلیل این نگرش باشد (احمدپور داریانی، ۱۳۸۱).

• **نگرش خنثی به کسب و کار:** این نگرش بیانگر وضعیتی است که فرد، هیچ احساس منفی یا مثبتی نسبت به کسب و کار ندارد و انجام کار را یک تکلیف تلقی میکند. در این حالت فرد از کار خود انتظار زیادی ندارد، چون به لحاظ روانی پذیرفته است که کاری به این امور نداشته باشد و برنامه بلندمدتی برای پیشرفت کار خود نداشته باشد (احمدپور داریانی، ۱۳۸۱).

ابعاد نگرش سوادآموزان به کسب و کار عبارتند از: نیت کارآفرینانه، نگرش به رقابت، نگرش به پول، نگرش به تغییر، نگرش به کارآفرینی، ادراک از محیط دانشگاه، حمایت محیطی و موانع محیطی (اوتیو، کیلی و کلافستن، ۱۹۹۸ به نقل از مقیمی و رمضان، ۱۳۹۲).

نمودار شماره ۲ ایده پردازی و انگیزه

بحث و نتیجه گیری

در یک جامعه توسعه یافته، کیفیت آموزش و شمول آن افزایش می یابد و این خود محرک افزایش آموزش و سواد جامعه میشود. مجدداً این چرخه ادامه می یابد. برعکس این چرخه و روند نیز قابل تعریف است. یعنی، سواد و آموزش کمتر منجر به افزایش فقر در جامعه به خصوص جوامع روستایی خواهد شد و این دو مسبب عدم توسعه یافتگی جامعه میشوند. در نهایت، عدم توسعه یافتگی و عقب ماندگی خود منجر به آموزش ضعیفتر، درجه شمول کمتر و در نهایت بی سوادی بی شتر خواهد شد. لذا نقش آموزش به عنوان وسیله ای برای رشد و توسعه اقتصادی، در طول زمان کاملاً متفاوت است. به زبان ساده تر گسترش آموزش رسمی که در سطوح و انواع مختلف دسته بندی می شود، ممکن است در برخی مراحل جریان رشد، اساسی ترین کار باشد، در حالی که در مراحل دیگری ممکن است به دلیل اولویت هدف های دیگر با اهمیت کمتری تلقی شود. نظام آموزش در هر جامعه تأثیر بسزایی در پرورش استعدادها و مهارت های فرزندان آن جامعه دارد؛ انتخاب موضوعات درسی و شیوه های به کار گرفته شده برای آموزش آن ها و هم چنین مکان و مدت زمانی که برای آموزش این مطالب تعیین می شود، نشان دهنده ی نوع تمرکز این نظام در حوزه ها و راه کارهای آموزشی خاص است؛ شواهد حاکی از آن است که نظام آموزش رسمی در جامعه ی ما نهادی خلاق پرور نیست؛ بلکه در تبدیل سواد آموزان به بانک های اطلاعاتی بزرگی که هر سال بر محفوظات آن ها افزوده می شود موفق تر عمل کرده است. یکی از راه های مطرح در ریشه کنی بیکاری، کسب و کار است. در واقع هسته اصلی فرآیند حرکت جوامع، حرکت به سوی یک تعاملی خلاق و اقتصاد رقابتی، ایجاد بخش خصوصی، توسعه کارآفرینی و ایجاد کسب و کارهای کوچک و متوسط میباشد. از جمله کارکردهای منحصر به فرد این کسب و کارها، اشتغال زایی، توزیع ثروت در جامعه، توسعه ی مناطق حاشیه ای، تأمین تولیدات مورد نیاز کشورها، تربیت نیروی انسانی مورد نیاز صنایع و کسب و کارهای بزرگ است. امروزه کسب و کارها علاوه بر کارکردهای پیشین خود، کانون اصلی توسعه کشورها به حساب می آیند و حمایت های گستردهای توسط مؤسسات دولتی و عمومی از آنها به عمل می آید.

تعامل خلاق- آموزشی در کلاس درس، با ابعادی از تفکر خلاق سوادآموزان رابطه ی معنادار دارد و این نتیجه در ارتباط است با آن چه در شکل گیری چارچوب نظری این تحقیق مؤثر واقع شد؛ یعنی استفاده از نظریه ی تعامل خلاق به نحوی است که ریتزر بیان می کند. او معتقد است ظرفیت تفکر انسان به وسیله ی تعامل خلاق صورت می گیرد؛ انسان ها طی تعامل خلاق، معانی و نمادها را یاد می گیرند و به وسیله ی این نمادها و معانی، ظرفیت تفکرشان را به کار می اندازند. او هم چنین بیان می کند که معانی و نمادها به انسان ها اجازه می دهند تا تعامل خلاق انسانی شان را انجام دهند و انسان ها می توانند معانی ای را که در تعامل به کار می برند، بر پایه ی تفسیرشان از موقعیت، تغییر دهند و از این روست که الگوهای متفاوت تعامل خلاق، گروهها و جوامع مختلف را می سازند

منابع و مراجع

- [۱] اتاق بازرگانی و صنایع و معادن تهران؛ ۱۳۸۹؛ بهبود فضای کسب و کار در ایران-
- [۲] احمد پور داریانی، محمود (۱۳۹۲)، کارآفرینی: تعاریف، نظریات و الگوها. تهران: انتشارات پردیس
- [۳] احمد پور داریانی، محمود؛ مقیمی، محمد (۱۹۸۸)، مبانی کارآفرینی. تهران: انتشارات فراندیش. چاپ هشتم.
- [۴] احمد پور داریانی، محمود؛ مقیمی، محمد (۱۳۸۰) نقش آموزش کارآفرینی در بهبود دانش صاحبان کسب و کار کوچک. ماهنامه تدبیر. شماره
- [۵] احمدی، و. (۱۳۸۹)، بررسی مقایسه ای فضای کسب و کار در ایران و جهان بر اساس گزارش بانک جهانی ۲۰۱۰- بانک مرکزی ایران.
- [۶] آقایی فیشایی، تیمور. (۱۳۹۱) خلاقیت و نوآوری در انسانها و سازمانها، تهران: ترمه.
- [۷] امام خمینی، روح الله، (۱۳۶۹)، صحیفه نور، تهران: سازمان چاپ و انتشارات
- [۸] امیری، علی نقی؛ مرادی، یزدان (۱۳۸۷)، نگرش های کارآفرینانه سوادآموزان و موانع آن. فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی. شماره ۱۳. صص ۲۳-۱۲.
- [۹] امینی نسب، زهرا. (۱۳۹۵)، بررسی تاثیر طراحی آموزشی و سبک های یادگیری بر نگرش سوادآموزان به کسب و کار (مطالعه ی موردی: سوادآموزان رشته مدیریت کسب و کارهای کوچک دانشگاه تهران)، پایانامه کارشناسی ارشد، دانشگاه رازی
- [۱۰] باقرزاده، علی، محمد مهدیزاده، پرویز کوثری، اردشیر قیصر، دکتر عباس صدری، دکتر نویدادهم، محسن حاجی میرزایی، دکتر غلامرضا کریم یو محمدجواد محسنی نیا (۱۳۹۳)، برنامه ریشه کنی ب یسواد ی در جمهوری اسلامی ایران، چاپ دوم، ناشر: سازمان نهضت سوادآموزی
- [۱۱] بدری گرگری، ر.، وجدانپرست، ح.، حاتمی، ج.، واحدی، ش (۱۳۸۸)، ارزیابی فرایند اجرای طرح آزمایشی برنامه درسی جدید دوره مقدماتی نهضت سوادآموزی، مطالعات برنامه ریزی درسی، ۴ (۱۵): ۲۸۱-۳۰۸
- [۱۲] بدیعی، ن. (۱۳۸۵)، یادداشت، فصلنامه رسانه، شماره ۵۰
- [۱۳] پور رمضان، عیسی؛ موابی هشتجین، نصراه؛ امیری میکال، محمد (۱۳۹۳)، تحلیل نقش نهضت سوادآموزیدر توسعه اقتصادی روستاهای استان گیلان
- [۱۴] تاری، ف.، علوی منش، م. (۱۳۹۰)، بهبود فضای فضای کسب و کار در برنامه پنجم توسعه، مجلس و پژوهش، شماره ۶۷